

Sygn. akt IV P 298/15

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2017 roku

Sąd Rejonowy w Zduńskiej Woli IV Wydział Pracy w składzie:

Przewodniczący: SSR Katarzyna Sadzińska

Protokolant: Anna Ratajczyk

po rozpoznaniu w dniu 26 kwietnia 2017 roku

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. S.**

przeciwko (...) **Spółce Jawnej w M.**

o ryczałty za noclegi

1. oddała powództwo,

2. zasądza od powoda M. S. na rzecz pozwanego (...) W.

i (...) Spółki Jawnej w M. kwotę 1.800,00 zł (jeden tysiąc osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Sygn. akt IV P 298/15

UZASADNIENIE

Powód M. S. wniósł o zasądzenie od pozwanego (...) W.

i (...) Spółki Jawnej w M. kwoty 44.943,40 zł, w tym:

- kwoty 43.454,50 zł tytułem niewypłaconych mu ryczałtów za noclegi,
- kwoty 1.436,40 zł tytułem nienależnego obciążenia powoda za zużyte paliwo,
- kwoty 52,50 zł tytułem obciążenia powoda za nieprawidłowe tankowanie.

Jako podstawę żądania ryczałtów powód wskazał rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej: z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju.

Sąd, w dniu 17 listopada 2015 roku wydał nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym, uwzględniając w całości żądanie pozwu.

Od opisanego orzeczenia sprzeciw wniósł pozwany (...) Spółka Jawna w M.. Pozwany wskazał, iż w sposób prawidłowy rozliczył

i wypłacił powodowi wynagrodzenie zasadnicze i należności z tytułu podróży służbowych, w wysokości wynikającej z obowiązującego w spółce regulaminu wynagradzania.

W odniesieniu do żądań związanych z zużytym paliwem i nieprawidłowym tankowaniem, pełnomocnik wyjaśnił, iż zarówno fakturę VAT jak i notę obciążeniową - wystawione z wymienionych tytułów - anulowano. Wprawdzie, jak wskazał pełnomocnik, w miesiącu lutym 2014 roku, wstrzymano powodowi wypłatę kwoty 806,73 zł (do czasu wyjaśnienia stwierdzonych nieprawidłowości), jednakże ostatecznie, kwota ta została zwrócona.

W piśmie procesowym z dnia 8 listopada 2016 roku, powód rozszerzył powództwo w zakresie ryczałtów za noclegi do kwoty 49.978,24 zł.

W piśmie procesowym z dnia 30 marca 2016 roku pełnomocnik pozwanego podniósł, iż podstawa żądania w zakresie ryczałtów za noclegi odpadła w związku z orzeczeniem Trybunału Konstytucyjnego z dnia 24 listopada 2016 roku.

Pełnomocnik powoda w piśmie procesowym z dnia 11 kwietnia 2017 roku podtrzymał dotychczasowe stanowisko w sprawie.

Sąd Rejonowy ustalił następujący stan faktyczny:

M. S. w okresie od 30 listopada 2012 roku do 31 marca 2015 roku zatrudniony był w (...) Spółce Jawnej w M. na stanowisku kierowcy.

(dowód: bezsporne)

Zgodnie z obowiązującym u pozwanego regulaminem wynagradzania, poza miesięcznym wynagrodzeniem, oddelegowanemu pracownikowi ustala się należności na pokrycie kosztów podróży służbowych w kwocie nie niższej niż należności z tytułu diet w podróżach krajowych i nie wyższych niż:

- 23 zł za dobę w okresie pierwszych trzech miesięcy pracy dla kierowcy, który uczy się zawodu i nie jeździł jeszcze w transporcie międzynarodowym albo jest kierowcą niedoświadczonym i musi jeździć jedynie w podwójnej obsadzie z uwagi na małe doświadczenie,
- 4% frachtu dla kierowcy jadącego w podwójnej obsadzie i wykonującego czynności pomocnicze (młodszy kierowca),
- 6% frachtu dla kierowcy jadącego w podwójnej obsadzie (starszy kierowca),
- 9% frachtu dla kierowcy prowadzącego pojazd w pojedynczej obsadzie.

(dowód: regulamin k. 278-279)

M. S. zapoznał się z treścią obowiązującego u pracodawcy regulaminu.

(dowód: oświadczenie k. 280)

W okresie zatrudnienia w pozwanej spółce, powodowi wypłacono należności z tytułu podróży służbowych, w wysokości wynikającej z regulaminu.

(dowód: opinia biegłego k. 421)

Jak wynika z pisma z dnia 10 lutego 2014 roku, pozwany obciążył M. S. kwotą 754,23 zł tytułem nierozliczenia się z powierzonego mienia w postaci paliwa w ilości 146 litrów. W dniu 6 marca 2014 roku, sporządzono analogiczne pismo, tym razem obciążając powoda kwotą 52,50 zł.

(dowód: pisma k. 325, k. 327)

Wymienione kwoty (łącznie 806,73 zł), potrącono powodowi wypłacając należności

z tytułu podróży służbowych za miesiąc luty 2014 roku. Jednocześnie, w ramach wypłaty opisanego świadczenia, potrącono kwotę 220,15 zł tytułem kosztów rozmów prywatnych pracownika przeprowadzonych przy wykorzystaniu telefonu służbowego. M. S. wyraził zgodę na potrącenie kwoty 220,15 zł.

(dowód: wyciąg z rachunku bankowego k. 12, zestawienie delegacji k. 287, rozliczenie k. 313, biling k. 319-320)

W dniu 20 marca 2014 roku, pracodawca wystawił powodowi notę obciążeniową nr (...), na kwotę 52,50 zł, tytułem nieprawidłowego tankowania.

(dowód: nota k.10)

Tego samego dnia, pozwany wystawił na nazwisko powoda fakturę VAT - tytułem nierozliczenia się z powierzonych mienia w postaci paliwa - opiewającą na kwotę 1.436,40 zł.

(dowód: faktura VAT k. 11)

Wymienione dokumenty - notę obciążeniową i fakturę – anulowano.

(dowód: faktura k. 323, nota k. 326)

Wraz z wypłatą należności z tytułu podróży służbowych za miesiąc marzec 2014 roku, przelano na rachunek powoda, wcześniej potrąconą kwotę 806,73 zł.

(dowód: zestawienie delegacji k. 287, wyciąg z rachunku bankowego k. 30, rozliczenie k. 317)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o dokumenty zgromadzone w sprawie i opinie biegłego.

Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z przesłuchania stron. W pierwszej kolejności wskazać należy, iż przeprowadzenie dowodu zawnioskowanego przez pełnomocnika powoda, doprowadziłoby jedynie do przedłużenia postępowania, pozostając jednocześnie bez wpływu na ostateczne rozstrzygnięcie sprawy. Okoliczności istotne z punktu widzenia żądań M. S. tj. fakt otrzymania należności z tytułu podróży służbowej w wysokości wynikającej z regulaminu, fakt zwrotu potrąconej kwoty 52,50 zł oraz fakt ostatecznego nieobciążenia powoda kwotą 1.436,40 zł (anulowana faktura z 20 marca

2014 roku), ustalono na podstawie dokumentów i opinii biegłego. Jak wynika z załączonych wyciągów z rachunku bankowego oraz rozliczeń delegacji sporządzonych przez głównego księgowego spółki, pracownik pierwotnie obciążony kwotą 806,73 zł, odzyskał potrąconą należność wraz z wypłatą świadczeń za miesiąc marzec 2014 roku. Jednocześnie,

z wymienionych dokumentów nie wynika, by faktycznie powodowi zmniejszono jakąkolwiek „wypłatę” o kwotę objętą fakturą VAT z 20 marca 2014 roku. W tym zakresie, ewentualne zeznania M. S., nie byłyby wystarczającym dowodem przeciwnym, pozwalającym na ustalenie, iż pozwany winien zwrócić kwoty wynikające z pkt 1 lit. b. i c. pozwu.

Sąd Rejonowy zważył, co następuje:

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Podstawę prawną żądania z pkt 1 lit. a. pozwu, stanowił art. 21a ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców (Dz. U. Nr 92, poz. 879 ze zm.)

w zw. z art. 77⁵ § 3 i 5 k.p. i regulacjami wynikającymi z rozporządzeń Ministra Pracy i Polityki Społecznej: z dnia 19 grudnia 2002 roku w sprawie wysokości oraz warunków ustalania przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju (Dz. U. 2002.236.1990) i z dnia 29 stycznia 2013 roku w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej

z tytułu podróży służbowej (Dz. U. 2013 roku, poz.167). Jako faktyczną podstawę roszczenia, pracownik wskazał obowiązek spędzania noclegów w kabinie prowadzonego przez siebie pojazdu.

W istocie, zgodnie z poglądem Sądu Najwyższego, umożliwienie kierowcy w transporcie międzynarodowym możliwości spania w kabinie samochodu ciężarowego nie stanowi zapewnienia pracownikowi bezpłatnego noclegu w rozumieniu przepisów regulujących przyznawanie należności pracownikom odbywającym podróże służbowe poza granicami kraju (tak Sąd Najwyższy w wyrokach: z dnia 10 września 2013 roku, I PK 71/13, Lex Nr 1427710, z 12 czerwca 2014 roku, II PZP 1/14). Konsekwencją opisanego poglądu, była konstatacja, iż w sytuacji nieprzedstawienia rachunku za hotel (motel), kierowcy przysługuje co najmniej (art. 77⁵ § 5 k.p.) ryczałt w wysokości 25% limitu ustalonego w przepisach wydanych na podstawie art. 77⁵ § 2 k.p..

Z drugiej jednakże strony na uwadze mieć trzeba, iż w dniu 24 listopada 2016 roku Trybunał Konstytucyjny wydał orzeczenie (w sprawie II K 11/15), stwierdzając, iż:

- art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. o czasie pracy kierowców

(j.t. Dz.U.2012.1155, ze zm.) w związku z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 ustawy z 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (j.t. Dz.U.2016.1666, ze zm.) w związku z § 16 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 29 stycznia 2013 r. w sprawie należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej (Dz.U.167) w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej,

- art. 21a ustawy z 16 kwietnia 2004 r. powołanej w punkcie 1 w związku

z art. 77⁵ § 2, 3 i 5 ustawy z 26 czerwca 1974 r. powołanej w punkcie 1 w związku z § 9 ust. 1, 2 i 4 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z 19 grudnia 2002 r. w sprawie wysokości oraz warunków ustalania należności przysługujących pracownikowi zatrudnionemu w państwowej lub samorządowej jednostce sfery budżetowej z tytułu podróży służbowej poza granicami kraju w zakresie, w jakim znajduje zastosowanie do kierowców wykonujących przewozy w transporcie międzynarodowym, jest niezgodny z art. 2 konstytucji.

Trybunał Konstytucyjny uznał za wadliwą konstrukcję odesłania zawartą w zakwestionowanych unormowaniach z uwagi na jej kaskadowy charakter, ale także z uwagi na uregulowanie określonego rodzaju stosunków prawnych poprzez odesłanie

do nieadekwatnej dla tych stosunków materii uregulowanej w ogólnych zasadach przyjętych w art. 77⁵ § 3-5 k.p. Trybunał wskazał, że poziom wątpliwości interpretacyjnych w tym wypadku ma charakter kwalifikowany. Trudności w ich usunięciu, szczególnie z punktu widzenia adresatów danej regulacji, okazały się rażąco nadmierne, czego nie można usprawiedliwić złożonością normowanej materii. Skutki tych rozbieżności mają istotne znaczenie dla prawnie chronionych interesów adresatów, wystąpiły w istotnym nasileniu (znaczny wzrost kosztów pracy niedający się przewidzieć przed wydaniem przez SN uchwały z 12 czerwca 2014 r. w sprawie II PZP 1/14 poprzez obciążenie pracodawców branży transportowej roszczeniami kierowców obejmującymi kilka lat wstecz, sięgającymi 50 tys. zł na osobę) oraz wynikają z niepewności co do sposobu interpretowania kwestionowanych przepisów przez sądy. Wyrokujący podzielił także zgodne stanowisko uczestników postępowania, że art. 21a zakwestionowanej ustawy, odsyłając do zasad ogólnych przewidzianych w kodeksie pracy – tj. art. 77⁵ § 3-5 k.p., nie uwzględnia specyfiki wykonywania zawodu kierowcy w transporcie międzynarodowym. Warunki i specyfika podróży służbowej pracowników administracji (co do zasady niewielka liczba podróży, odbywanie ich zazwyczaj w aglomeracjach miejskich pozwalających na zapewnienie odpowiednich warunków hotelowych), są nieporównywalne z warunkami i specyfiką przebywania w podróży kierowcy w transporcie, zwłaszcza międzynarodowym, która stanowi istotę tego zawodu (miejsca, w których odbywa się nocleg, często sprawiają trudność

z zapewnieniem warunków hotelowych). Tymczasem regulacje zawarte w art. 77⁵ § 3-5 k.p. w założeniu dotyczą incydentalnych podróży służbowych (tj. takich, które nie stanowią istoty wykonywanej pracy), a zatem także incydentalnie realizowanych przez pracowników uprawnień do świadczeń (oraz związanych z nimi obowiązków pracodawców).

W ocenie Trybunału Konstytucyjnego, uregulowanie należności na pokrycie kosztów związanych z wykonywaniem przez kierowców podróży służbowej wymaga stworzenia odrębnych przepisów dla tej grupy pracowników, uwzględniającej specyfikę ich pracy. Dotychczasowe rozwiązania szczególne, które w intencjach projektodawcy nowelizacji

z 2010 r. miały tę specyfikę uwzględniać, należy uznać za pozorne - ponieważ sposób ukształtowania należności dla kierowców wynika w dalszym ciągu z ogólnych przepisów kodeksowych.

Od opisanego orzeczenia Trybunału nie sposób abstrahować w sprawie zainicjowanej przez M. S..

Prawomocne orzeczenie wiąże nie tylko strony i sąd, który je wydał, lecz również inne sądy oraz inne organy państwowe i organy administracji publicznej, a w wypadkach w ustawie przewidzianych także inne osoby (art. 365 § 1 k.p.c.).

Mając na uwadze powyższe, niewątpliwym jest, iż rozstrzygnięcie Trybunału z 24 listopada 2016 roku wiąże Sąd rozpoznający sprawę niniejszą.

Do rozważenia pozostaje kwestia skutków orzeczeń TK w układzie czasowym (a więc swoisty problem intertemporalności), skutków według poszczególnych kategorii orzeczeń, czy według kryterium rodzaju oddziaływania na postępowanie sądowe, z punktu widzenia odpowiedzialności władzy publicznej. W tym zakresie wypada odwołać się chociażby

do wystąpienia wygłoszonego przez Prezesa Trybunału Konstytucyjnego prof. M. S.

w Komitecie Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk 6 stycznia 2003 roku (treść na stronie www.trybunal.gov.pl).

W ramach powyższego, warto odnotować kilka podstawowych konstatacji. Po pierwsze, stwierdzenie niekonstytucyjności dotyczy zawsze sytuacji normatywnej, która istnieje przed wydaniem wyroku TK - sprzeczność pomiędzy normami

w układzie hierarchicznym jest bowiem kategorią obiektywną i niezależną od tego, czy została już ona stwierdzona, czy też jeszcze to nie nastąpiło. Wyrok TK w konsekwencji zawsze ustala stan obiektywnie istniejący i chociaż dopiero od tego momentu (jego wejścia

w życie) pojawiają się konsekwencje tego stanu, to jednak oddziałują one z natury rzeczy na stany prawne wcześniej ukształtowane, bo nastąpiły one w momencie gdy niezgodność już istniała. Po drugie, retroaktywność orzeczenia zakładana jest przez samą Konstytucję

w art.190 ust.4, przewidując możliwość uchylecia ostatecznych orzeczeń i decyzji opartych na przepisie niezgodnym z Konstytucją. Regulacja ta nie może być traktowana jako przejaw wyjątku od zasady, ponieważ jej celem jest wyraźne potwierdzenie przez ustawodawcę,

że nawet prawomocne rozstrzygnięcia sądowe powinny podlegać weryfikacji w wyniku uznania przepisu za niezgodny z Konstytucją, a fortiori - sąd powinien uwzględniać istniejący stan niekonstytucyjności w postępowaniach niezakończonych prawomocnym rozstrzygnięciem, pomijając zastosowanie przepisu, który utracił moc obowiązującą w wyniku orzeczenia TK.

Wreszcie, przyjęcie zasady prospektywności (a co za tym idzie wąska interpretacja art.190 ust.3 i art.193) prowadziłyby do ewidentnie nierównego traktowania adresatów niekonstytucyjnych regulacji, skoro niektórzy z nich w identycznej sytuacji mieliby możliwość skorzystania z rozstrzygnięcia TK (poprzez żądanie uchylecia orzeczenia lub decyzji), a inni (wobec których nie zapadło jeszcze orzeczenie lub decyzja) tej możliwości byliby pozbawieni. Prowadzi to do zakwestionowania istoty gwarancji konstytucyjnych

i tolerowania w państwie prawnym skutków wywoływanych przez przepisy prawa niezgodne z Konstytucją.

Reasumując, uznać należało, iż rozstrzygnięcie Trybunału z 24 listopada 2016 roku podlegało uwzględnieniu w toczącym się procesie, zainicjowanym przez M. S.. Jak wynikało z niekwestionowanej przez powoda opinii biegłego, pracownik otrzymał należności z tytułu podróży służbowych w wysokości wynikającej z regulaminu.

W konsekwencji, Sąd zobligowany był żądanie z pkt 1 lit. a pozwu (oparte o przepisy o charakterze niekonstytucyjnym), jako bezzasadne, oddalić.

Oddaleniu pretensji powoda nie sprzeciwiają się, wbrew twierdzeniom jego pełnomocnika, również „przepisu unijne”. Powołane w piśmie procesowym z dnia

11 kwietnia 2017 roku rozporządzenie (WE) nr 561/06 Parlamentu Europejskiego i Rady

z dnia 15 marca 2006 roku w sprawie harmonizacji niektórych przepisów socjalnych odnoszących się do transportu drogowego oraz zmieniające rozporządzenia Rady (EWG)

nr (...) i (WE) 2135/98, jak również uchylające rozporządzenie Rady (EWG) nr 3820/85 (Dz.U.U.E.L Nr 102, s. 1 z późn. zm.), nie nakłada obowiązku uiszczania na rzecz pracowników mobilnych ryczałtów, w tym nie reguluje ich ewentualnej wysokości. Ustawodawca europejski podejmuje problematykę odpoczynków kierowców, ale jedynie w kontekście warunków w jakich pracownik może odbywać je poza bazą, w kabinie pojazdu.

Sąd nie znalazł również podstaw do zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda kwot wymienionych w pkt 1 lit. b. i c. pozwu. Jak już omówiono w innej części uzasadnienia, pracodawca, w istocie, pierwotnie potrącił pracownikowi kwotę 52,50 zł, wypłacając należności za miesiąc luty 2014 roku. Jednocześnie jednak, wraz z kolejną wypłatą, zwrócił kwotę, anulując wystawioną notę obciążeniową. Z załączonych dokumentów bankowych i księgowych nie wynika również, by pozwany obniżył świadczenia pracownika o kwotę objętą fakturą VAT z 20 marca 2014 roku.

Z podanych względów żądania, jako bezzasadne, również oddalono.

Z tych wszystkich względów orzeczono jak w pkt 1 wyroku.

O kosztach Sąd orzekł w oparciu o art. 98 § 1 k.p.c., zasądzając od powoda na rzecz pozwanego koszty zastępstwa procesowego.

Wysokość należnego wynagrodzenia radcy prawnego Sąd ustalił w oparciu o § 11 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jednolity Dz. U. z 2013 roku, poz.490).